

Reinigingsritueel in Limburg

Arno Korsten

30 jan. 2022

Op woensdag 26 januari 2022 verscheen een rapport van **de provinciale enquêtecommissie** van Limburg over de bijbaan van gedeputeerde Koopmans (bij baggeraar Terraq), waarin staat dat eigenlijk iedereen fouten heeft gemaakt: de oud-gedeputeerde (die opstapte als gevolg van de kwestie-Vrehan; IKL), de gouverneur, gedeputeerde staten (GS) en provinciale staten (PS). Rammelend integriteitsbeleid. Limburg loopt met dat beleid niet voorop in Nederland, zoals vanuit het gouvernement wel is gezegd. Toontje lager graag.

Uitkomst verder: er is te weinig actieve aandacht besteed aan nevenfuncties bij de selectie van de gedeputeerde en later ook niet. Dat levert een schijn van belangenverstrengeling op. En er is links en rechts geïntimideerd. Iedereen mag het zich aantrekken.

GS hadden bovendien vragen van statenleden en journalisten sneller moeten beantwoorden.

Conclusie: ernstig. Meer controle gewenst, meer tegenspraak.

Dan komt er 28 januari 2022 een rapport van de **commissie-Visser** over tien jaar bestuurscultuur met een geheel andere toonzetting: er is juist weinig aan de hand. Het is een kwestie van framing. Limburgers wordt wat wijs gemaakt. Zo bijzonder is het daar niet, in vergelijking met andere provincies.

Deze commissie-Visser heeft de Terraq-analyse van de enquêtecommissie niet wezenlijk bekeken en de conclusies meegenomen. Andere affaires blijven ook links liggen. Er is eigenlijk niks bijzonders aan de hand, zegt het trio. Geen rode draad in de kwesties als de Klusjesmannenaffaire, de toepassing van de Ruimte voor Ruimteregeling, de Loobeekzaak (Loonen) en de Huilbeekwestie (Beesel), de IKL-affaire en nog een paar. Die worden niet opgesomd.

De commissie bekijkt vooral wat anders: de klachten van melders over vermeende integriteitsschendingen zoals die tot september 2021 zijn binnengekomen op het provinciaal meldpunt. Het provinciebestuur had burgers eerder opgeroepen: als er wat niet deugt, meld het dan!

Er waren 144 melders goed voor 286 meldingen. Niet niks. Uit al die meldingen blijkt dat burgers en bedrijven in de provincie vaak een pinautomaat zien met 'teveel' budget. Meerdere projecten waaraan geld besteed is, deden de wenkbrouwen fronsen.

Een tweede opvallende bevinding: het provinciebestuur vermengt te vaak rollen, volgens diverse klachtenmelders. Dan treedt het provinciebestuur op met een combinatie van rollen. Bij voorbeeld als initiator en/of aanjager, beleidsmaker, eigenaar, subsidiegever, vergunningverlener, coördinator, toezichthouder. Dat zorg voor ongemak.

Is er een rode draad in de integriteitskwesties? Het is volgens de commissie allemaal situationeel. Lees: onvergelykbaar en bovendien niet zelden wat opgeklopt. Enkele journalisten krijgen van Visser c.s. een veeg uit de pan; ze hebben activistische journalistiek bedreven en zaken groter en ernstiger gemaakt dan ze zijn. Hebben de leden gehoord van enkele geïnterviewden. Wie het zijn, blijft gissen.

Het beeld dringt zich als vanzelf op: in vergelijking met de rest van Nederland is Limburg nagenoeg hetzelfde. Ja, Koopmans en Mackus zijn opgestapt na eerste berichten over de IKL-affaire, de rest van GS volgde en de CdK, maar dat is een *'perfect storm'*. Mooi gevonden beeld. Kan eens in de zoveel jaar voorkomen. Pech.

Visser c.s. gaven het rapport de titel mee: *'Engelen bestaan niet'*. Iedereen maakt fouten in het omgaan met macht. Ook in Limburg. Net zo goed als elders. Kortom, critici: matig uw toon! Wat te doen? Arno Visser, in het dagelijks leven president van de Algemene Rekenkamer (prominenter krijg je ze bijna niet), zegt op de dag van presentatie van het rapport op de regionale televisiezender (L1Centraal): ga gewoon weer aan het werk, net een slagje beter dan tot nu toe.

CdK Roemer is blij met het rapport; hij kan vooruit. Zegt hij ook. Met zo'n rapport heeft hij niet teveel op zijn bordje. Het rapport kan een opstap zijn naar de toekomst. Er valt over te debatteren. Prima, denk je dan. Kan het Limburgs Parlement ook weer vooruit.

Maar wat te denken van rapporten die elkaar tegenspreken? Het ene rapport (enquêtecommissie) is kritisch over de cultuur, het eerdere rapport van Derksen en Ten Heuvelhof over de IKL-zaak van 5 oktober 2021 ook. De titel daarvan luidde: *'Wegkijken als cultuur'*. Maar het rapport van Visser c.s. is juist betrekkelijk mild. Toch raar.

Is wat er nu ligt toch bruikbaar? Zeker.

Er is met het cultuurrapport van de Rekenkamerpresident Visser en zijn medeonderzoekers een prooi de politieke arena in geworpen waar provinciale politici aan kunnen beginnen. Het zorgt (bij sommigen) voor opluchting (catharsis), behalve bij een enkel slachtoffer. Maar we moeten niet te makkelijk oordelen. Er is ook **kritiek** mogelijk.

Het trio Visser c.s. meent dat de affaires door journalisten wat opgeklopt zijn tot – vrij vertaald – *'Limburg als een Italiaanse integriteitsnachtmerrie'* (*'framing'*). Maar de journalisten van NRC en De Limburger zijn niet gehoord. Die van de NRC slaan misschien wel terug. Over enkele maanden verschijnt een boek van de twee NRC-journalisten waarin ze terugblikken op eerdere affaires waarover ze schreven. Ze zijn al een eind gevorderd. En ze pleegden wederhoor. Maak de borst toch maar alvast nat.

Wat blijkt nog meer uit dat onderzoek naar de cultuur van Visser c.s.? Van de 286 klachtenmeldingen van vermeende integriteitsschendingen publiceerden Visser c.s. geen lijst. Wie, wat, wanneer, waarover? We weten het niet.

De meldingen worden geanalyseerd, maar de strafrechter hoeft er zich niet over te buigen, zegt de commissie. Rara, waarom dan zo'n bijzondere analyse van patronen? Wat stellen die meldingen eigenlijk voor? De burgers zullen het nooit weten.

Wie de ruim veertig geïnterviewden zijn, blijft ook onbekend. Wel weten we dat er twee mensen gesproken zijn uit *'bedrijfsleven en samenleving'*. En geen journalisten.

Gevolg van die twee onbekenden: het onderzoek is daardoor niet herhaalbaar (repliceerbaar) door derden. Andere onderzoekers kunnen het onderzoek niet overdoen. Dat is zwak. Maar dat schreef nog niemand in het commentaar.

Ach, het onderzoek hoeft helemaal niet excellent te zijn, zeggen sommige politici, als het maar goede delen bevat en politiek bruikbaar is als opstap voor debat. En dat is het. Het fungeert als een bezweringsritueel. In sommige werelddelen lopen dansers rondom een boom om voor goed weer te bidden, in Nederland heeft men het onderzoek om schoon te wassen.

En Koopmans dan? Die zegt dat hij wat fanatiek aan het voetballen is geweest. Ja, dan raak je wel eens iemand, zegt hij over het verwijt dat hij wel intimideerde. Niet getreurd! Nooit gedacht dat Napoleon, zoals hij ook wel genoemd wordt, ook voetbalde. En ook nooit gezien. Hij liep wel eens mee in de Veldense carnavalsoptocht op Gekke Maondaag. Verkleed als Poetin.

Prof.dr. Arno F.A Korsten is voormalig hoogleraar Grondslagen en Methoden van het Recht, Universiteit Maastricht & hoogleraar Bedrijfs- en bestuurswetenschappen aan de Open Universiteit. Laatste functie: honorair hoogleraar.

Eerder was hij onder meer lid van visitatiecommissies die de provincie Limburg visiteerde (commissie-Hendrikx) en de provincie Zeeland beoordeelde op bestuurskracht (commissie-Calon). Was ook lid van de begeleidingscommissie-Van Kemenade bij de visitatie van de provincie-Zuid-Holland. Eerder ook lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur, adviesorgaan voor regering en parlement.